

UCHWAŁA Nr 000/28/16

**Rady Nadzorczej Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Zielonej Górze z dnia 09 września 2016 roku**

***w sprawie uchwalenia Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2017 – 2020***

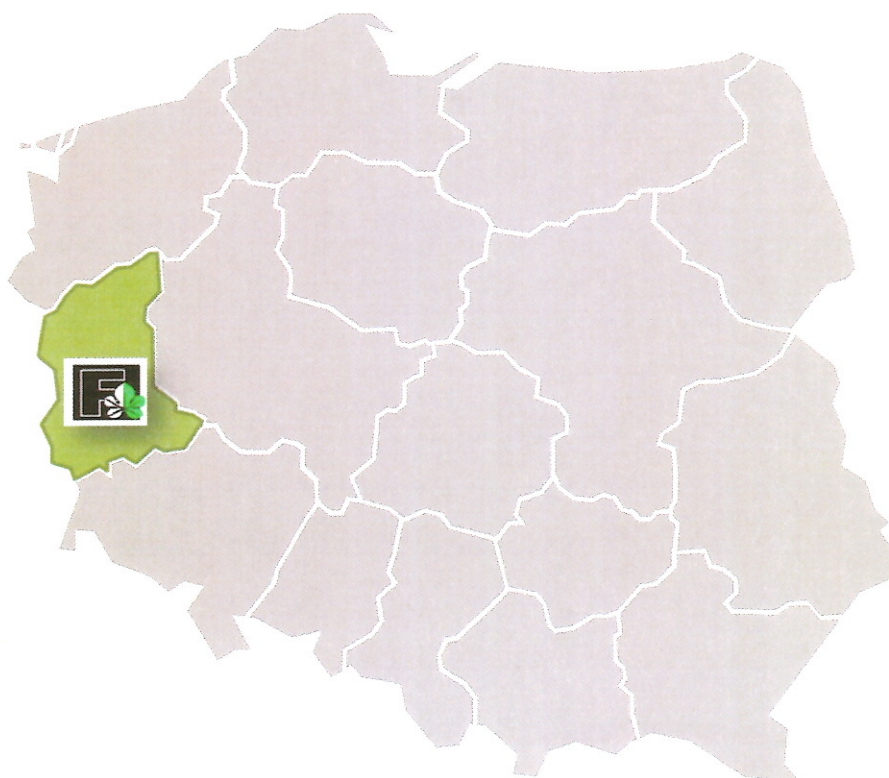
Na podstawie przepisu art. 400h ust. 4 pkt 1) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2016r. poz. 672 z późn. zm.), mając na uwadze wspólną strategię działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2017 – 2020 oraz uwarunkowania regionalne, Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze postanawia:

- § 1. Uchwalić Strategię działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2017 – 2020.
- § 2. Uchwalona Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2017 – 2020 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Nadzorczej
Leszek KARSKI

WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

**Strategia działania
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze
na lata 2017-2020**

Spis treści

1. Wstęp	
1.1 Synteza Strategii	3
1.2 Podstawy opracowania Strategii	4
1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii	5
2. Diagnoza stanu środowiska i sytuacji gospodarczej w województwie lubuskim	
2.1 Stan środowiska	6
2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza	9
2.3 Nadzwyczajne zagrożenia	10
2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania	11
3. Misja, cele i priorytety	
3.1 Cele i misja Funduszu	13
3.2 Priorytety - kierunki wsparcia	
3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2013-2016	14
3.2.2 Planowane kierunki wsparcia do realizacji w ramach Strategii	16
3.3 Mierniki realizacji Priorytetów	19
4. Organizacja i finansowanie	
4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny	19
4.2 Analiza SWOT Funduszu	20
4.3 Stosowane formy i zasady wsparcia	22
4.4 Działalność informacyjno-promocyjna	23
4.5 Prognoza finansowa na lata objęte Strategią	23
5. Realizacja strategii	
5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw	26
5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami	28
5.3 Przeglądy realizacji Strategii	28

1. WSTĘP

1.1 Synteza Strategii

Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2017-2020 została opracowana w oparciu o „Wspólną strategię Działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2017 – 2020”.

Celem generalnym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Misja Funduszu to:

„Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju”.

Za szczególnie istotne zadanie w omawianym okresie uznać należy dążenie do pełnego wykorzystania dostępnych dla Polski środków europejskich na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. W tym zakresie WFOŚiGW w Zielonej Górze (zwany dalej Funduszem) realizować będzie działania wynikające z powierzenia funkcji Instytucji Pośredniczącej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020, współpracy z NFOŚiGW w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020. Istotnym elementem działania Funduszu będzie także realizacja „Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, który realizowany jest przez NFOŚiGW we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubelskiego.

Realizacja planowanych zadań pociąga za sobą dążenie do efektywnego wykorzystania dostępnych środków, doskonalenia obsługi beneficjentów oraz doskonalenia współpracy w systemie finansowania ochrony środowiska.

W oparciu o misję i tak sformułowany cel generalny oraz na podstawie zidentyfikowanych potrzeb środowiskowych w województwie lubuskim Fundusz przyjął do realizacji 5 głównych priorytetów, które odpowiadają zapisom Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2017-2020 (Wspólna Strategia).

Zidentyfikowano następujące główne priorytety środowiskowe:

- Cel 1. Adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna
- Cel 2. Ochrona powietrza
- Cel 3. Ochrona wód
- Cel 4. Gospodarka o obiegu zamkniętym w tym gospodarka odpadami
- Cel 5. Różnorodność biologiczna

Skuteczność realizacji misji zależy od sprawności samego Funduszu. Aby to osiągnąć, we wszystkich ważnych aspektach, przyjęto działania w ramach czterech obszarów tożsamych z perspektywami Wspólnej Strategii:

1. finanse,
2. beneficjenci,
3. procesy wewnętrzne,
4. innowacje, wyzwania, rozwój.

Działania Funduszu w ich obrębie prowadzają się do realizacji zadań określonych we Wspólnej Strategii, rozwiązań przyjętych przy wdrażaniu środków unijnych w perspektywie 2014-2020 oraz doświadczeń wynikających z realizacji „Strategii działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020 Aktualizacja”.

1.2 Podstawy opracowania Strategii

Podstawą prawną sporządzenia Strategii jest ustawa Prawo ochrony środowiska, z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2016r. poz. 672 ze zm.) - zwaną dalej POŚ, która na mocy artykułu 400k p.3 pp1 nakłada na Zarząd Funduszu obowiązek opracowania projektu Strategii działania WFOŚiGW, a na mocy artykułu 400h ust. 4 p. 1, na Radę Nadzorczą - obowiązek uchwalenia, raz na cztery lata, Strategii wynikającej ze Wspólnej Strategii oraz z uwarunkowań regionalnych, do dnia 30 września roku poprzedzającego pierwszy rok objęty tymi strategiami.

Strategia opracowana została z uwzględnieniem zapisów „Wspólnej Strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2017-2020” (Wspólna Strategia) przyjętej w dniu 16 czerwca 2016 roku przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Strategia jest spójna ze Strategią „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r.” (zwana dalej BEiŚ), w której Narodowy Fundusz oraz wojewódzkie fundusze są wskazane jako instytucje zaangażowane w realizację działań w ramach Strategii BEiŚ, a także z innymi nadrzędnymi dokumentami strategicznymi i programami krajowymi i zagranicznymi:

- Pakiet klimatyczno-energetyczny (zwany pakietem „3x20%”),
- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.,
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki.

Ponieważ działalność Funduszu ukierunkowana jest przede wszystkim na realizację regionalnej polityki ekologicznej województwa lubuskiego, przy opracowywaniu Strategii wykorzystano dokumenty o charakterze regionalnym, obejmujące tematykę środowiskową.

Dokumenty regionalne, z których wynika konieczność finansowania określonych działań w województwie lubuskim:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020,
- ✓ Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku,
- ✓ Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego,
- ✓ Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla województwa lubuskiego,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy miasto Zielona Góra,
- ✓ Program ochrony powietrza dla Gorzowa Wielkopolskiego – miasta na prawach powiatu,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski,
- ✓ Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej,

- ✓ Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012-2017 z perspektywą do 2020 roku,
- ✓ Zmiana Planu zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubuskiego,
- ✓ Program ochrony przed hałasem dla dwóch odcinków dróg województwa lubuskiego (droga nr 2, odcinek 2_62_3 – powiat świebodziński oraz nr 3, odcinek 3_305_0 – powiat nowosolski),
- ✓ Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Lubuskiego.

1.3 Założenia wynikające ze Wspólnej Strategii

Ustawa POŚ określa, że odrębne strategie poszczególnych Funduszy mają wynikać ze Wspólnej Strategii, co oznacza, że strategie poszczególnych Funduszy nie mogą być z nią sprzeczne. We Wspólnej Strategii założono ustalenia planistyczne o charakterze rekomendacji, które Fundusz wprowadza w zakresie i tempie, jakie sam uzna za optymalne dla osiągnięcia celów strategii.

Dziedzinowymi celami środowiskowymi Wspólnej Strategii, na których koncentrować się będzie merytoryczna działalność Funduszy w perspektywie strategicznej 2017-2020 będą:

- Cel 1. Adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna;
- Cel 2. Ochrona powietrza;
- Cel 3. Ochrona wód;
- Cel 4. Gospodarka o obiegu zamkniętym, w tym gospodarka odpadami;
- Cel 5. Różnorodność biologiczna.

Wspólna Strategia zakłada także, że w ramach jej realizacji wsparcie Funduszy będą otrzymywały przedsięwzięcia wspierające cele katalogu obszarów finansowania ochrony środowiska wskazanego w ustawie POŚ.

Celami horyzontalnymi Funduszy realizowanymi w każdym z priorytetów Wspólnej Strategii będą:

- poprawa stanu środowiska poprzez wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych,
- pełna absorpcja bezzwrotnych środków pochodzących z Unii Europejskiej,
- wdrażanie innowacyjnych technologii środowiskowych,
- edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- zrównoważone, efektywne korzystanie z zasobów, w tym z surowców pierwotnych.

Realizacja Wspólnej Strategii następować będzie w oparciu o następujące priorytety w zakresie współpracy:

1. Priorytety w zakresie finansowania: koncentracja działań na tworzeniu warunków do wsparcia wdrażania i wykorzystania dostępnych dla Polski środków UE, zwiększenie wykorzystania dostępnych środków Funduszy i efektywności ich wykorzystania.
2. Priorytety w zakresie komunikacji i obsługi beneficjentów obejmujące doskonalenie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz usprawnianie obsługi beneficjentów.
3. Priorytety w zakresie rozwoju systemu Funduszy obejmujące zmiany związane z wdrażaniem polityk i instrumentów finansowych UE oraz wzmacnianie potencjału Funduszy w zakresie programowania, monitoringu, ewaluacji i prognozowania.

Nowelizacja w 2014 roku ustawy POŚ umożliwiła Funduszom rozszerzenie dotychczas prowadzonej działalności, której celem jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,

w szczególności poprzez zapewnienie wsparcia działaniom służącym temu wdrażaniu oraz jego promocję, a także poprzez współpracę z innymi podmiotami. Fundusze realizując ten cel mogą, poza działalnością ściśle związaną z wydatkowaniem środków na działania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, prowadzić również inne działania tj. m.in. budowanie i rozwijanie kompetencji, działania związane z przygotowaniem rynku na odbiór dofinansowania udzielanego przez Fundusze, jak też wymianę doświadczeń z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz podmiotami zagranicznymi w celu stałego udoskonalania oferty finansowej.

Dodatkowo istnieje potrzeba prowadzenia przez Fundusze szeroko rozumianych działań informacyjno-promocyjnych zachęcających potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki unijne w perspektywie 2014-2020, jak również o środki Funduszy, w celu zapewnienia wkładu własnego.

2. DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA I SYTUACJI GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

2.1 Stan środowiska ¹

Województwo lubuskie charakteryzuje średni stopień zurbanizowania i uprzemysłowienia, średnie warunki dla rozwoju rolnictwa oraz wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Ze wskaźnikiem lesistości na poziomie 49% województwo lubuskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju (średnia krajowa - 29,2%). Przez województwo lubuskie przepływa kilka większych rzek Polski (m.in. Odra, Warta, Bóbr, Noteć, Nysa Łużycka). Północna część województwa posiada stosunkowo wysoki współczynnik jeziorności (stosunek powierzchni jezior do powierzchni wybranego obszaru) wynoszący 2-3%, w pozostałej części województwa współczynnik ten jest stosunkowo niski i wynosi poniżej 0,1%. W regionie występuje ogółem kilkaset jezior, w tym kilkadziesiąt o powierzchni większej niż 50 ha.

Zasobność w wody podziemne jest jedną z najlepszych w kraju (dobra w części północnej i średnia w części południowej województwa). Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych województwa stanowią ok. 4,7% zasobów całego kraju. Wielkość modułu zasobowego wód podziemnych wynosi 6,46 m³/d km², co daje 6 miejsce w kraju; przy uwzględnieniu stosunkowo niskiego zatrudnienia i niewielkiego uprzemysłowienia stwarza to dodatkowe rezerwy.

Na obszarze województwa lubuskiego znajdują się różnorodne surowce mineralne, między innymi występują tu udokumentowane złoża: węgla brunatnego, ropy, gazu, rudy miedzi, torfu, kredy jeziornej, soli kamiennej, soli potasowej, surowców ilastych do produkcji materiałów ogniotrwałych i wyrobów kamionkowych, piasków szklarskich, piasków budowlanych oraz kruszyw naturalnych.

Źródłem zagrożeń dla stanu środowiska jest przede wszystkim przemysł, gospodarka komunalna i rolnictwo.

Przemysł jest źródłem zagrożeń, szczególnie na terenach zurbanizowanych, ze względu na produkcję związaną z emisją zanieczyszczeń pyłowych i gazowych, emisją ścieków, emisją hałasu oraz wytwarzaniem odpadów przemysłowych. Powstawanie szkód w środowisku wiąże się

¹ Opis sporządzono na podstawie Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku, Rocznika statystycznego województwa lubuskiego 2015 oraz Informacji „Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2013-2014”

także z wydobywaniem kopalin, zwłaszcza systemem odkrywkowym. Duże potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin związane jest z transportem, szczególnie tranzytowym, koncentrującym się wzdłuż przebiegających przez województwo lubuskie dróg krajowych oraz w centrach miast, w otoczeniu gęstej zabudowy.

W gospodarce komunalnej zagrożeniem dla środowiska są nie w pełni oczyszczone ścieki komunalne, niewielki stopień skanalizowania, szczególnie terenów wiejskich, całkiem jeszcze liczne składowiska nieodpowiadające wymaganiom ochrony środowiska (w tym tzw. dzikie wysypiska) oraz niska emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z gospodarstw domowych, zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich.

Wpływ rolnictwa na środowisko związany jest z nawożeniem, stosowaniem środków ochrony roślin i intensywnym nawadnianiem upraw, ułatwiającym migrację biogenów i innych zanieczyszczeń do wód. Istotnym zagrożeniem dla środowiska są też lokalizowane na terenie województwa duże farmy hodowlane trzody chlewnej, bydła, drobiu i zwierząt futerkowych.

Ochrona wód i gospodarka wodna

Stan wód płynących i jezior województwa lubuskiego wg opracowania „Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2013 – 2014” (WIOŚ 2015 r.) przedstawia się następująco:

- ✓ Stan ekologiczny naturalnych Jednolitych Części Wód (JCW) na terenie województwa lubuskiego był zróżnicowany (jeziora: stan bardzo dobry i dobry ok. 57%, stan umiarkowany 21%, stan słaby i zły ok. 20%; rzeki: stan dobry ok. 38%, stan umiarkowany ok. 49 %, stan słaby i zły ok. 13%).
- ✓ Ocena potencjału ekologicznego, wyznaczana dla sztucznych i silnie zmienionych części wód, przeważnie utrzymywała się na umiarkowanym poziomie.
- ✓ Ocena stanu chemicznego wskazuje na dobry stan ok. 37% jezior i 17% rzek, stan poniżej dobrego 45% jezior i 25% rzek.
- ✓ Ogólny stan JCW, (uwzględniający wyniki klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego oraz wyniki klasyfikacji stanu chemicznego), jest zły w odniesieniu do ok. 69% rzek i w odniesieniu do ok. 59,5% jezior.
- ✓ 63% badanych JCW rzek jest podatne na eutrofizację.

Według „Rocznika statystycznego województwa lubuskiego 2015”, poziom infrastruktury ochrony środowiska w zakresie ochrony wód w województwie lubuskim nie odbiega zasadniczo od średniej krajowej. Na koniec 2014 r. w województwie funkcjonowało 109 komunalnych i 28 przemysłowych oczyszczalni ścieków. W większości były to oczyszczalnie biologiczne, w tym 27 z podwyższonym usuwaniem biogenów. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2014 r. wynosiła 3.641 km, z czego w miastach 1.834 km, a w terenach wiejskich 1.807 km. W 2014 r. z oczyszczalni korzystało 70,4% mieszkańców województwa (średnia krajowa 68,7% wg „Infrastruktura komunalna w 2014 r.” GUS). Równocześnie występuje duża różnica pomiędzy miastami, a obszarami wiejskimi, na niekorzyść tych drugich. Do oczyszczalni ścieków posiada dostęp 91,7% mieszkańców lubuskich miast (średnia krajowa 87,9%) oraz zaledwie 34,1% mieszkańców wsi (średnia krajowa 37,4%).

Ochrona powietrza

Województwo lubuskie charakteryzuje się średnim stopniem zanieczyszczenia powietrza, a poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu zależy od ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery. Według wyników Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań imisji wykonanych w 2015 r. (WIOŚ 2016 r.), rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa jest nierównomierny.

Oceny jakości powietrza dokonano w oparciu o wyniki badań emisji zanieczyszczeń powietrza przeprowadzonych w 2015 r. na terenie województwa przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze. Badania przeprowadzono pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin, w odniesieniu do stref wyznaczonych w układzie zgodnym z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r. poz. 914).

W województwie lubuskim wyróżniono strefy:

- miasto Gorzów Wlkp.,
- miasto Zielona Góra (z dniem 1 stycznia 2015 roku Zielona Góra połączona została z gminą Zielona Góra, co skutkuje znacznym powiększeniem obszaru strefy m. Zielona Góra oraz wzrostem ludności),
- strefa lubuska.

W świetle oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w 2015 r. na obszarze województwa lubuskiego, dokonanej na podstawie pomiarów pod kątem ochrony zdrowia, wszystkie strefy zaliczono do klasy C, ze względu na przekroczenia dopuszczalnych i docelowych stężeń substancji w powietrzu.

W strefie miasto Gorzów Wlkp. stwierdzono występowanie w ciągu roku ponadnormatywnej ilości przekroczeń dopuszczalnego średniodobowego stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz średniorocznej wartości docelowej dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀.

W strefie miasto Zielona Góra stwierdzono przekroczenie wartości docelowej stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀.

W strefie lubuskiej, w 2015 r., stwierdzono występowanie przekroczeń wartości docelowej stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w miejscowościach: Żary, Wschowa oraz Sulęcín.

Ponadto na obszarze wszystkich trzech stref, stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego, określonego w odniesieniu do stężenia ozonu (8-godz. średnia krocząca).

W świetle oceny stężeń zanieczyszczeń w powietrzu występujących w 2015 r. na obszarze strefy lubuskiej, dokonanej pod kątem ochrony roślin, stwierdzono stężenia ozonu przekraczające poziom celu długoterminowego, którego termin osiągnięcia wyznaczono na 2020 rok.

Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego zawartości ozonu w powietrzu, zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska powinno być jednym z celów wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Powyższa ocena i wynikająca z niej klasyfikacja stref (wszystkie strefy zaliczone do klasy C), potwierdza konieczność kontynuacji już opracowanych programów ochrony powietrza oraz ich aktualizacji.

Gospodarka odpadami

Województwo lubuskie podzielone jest na cztery regiony gospodarowania odpadami komunalnymi: wschodni, zachodni, centralny i północny. W zakresie gospodarki odpadami większość odpadów unieszkodliwiana jest poprzez składowanie, choć tendencja ta w ostatnich latach zmienia się w kierunku odzysku odpadów. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego masa odpadów komunalnych wytworzonych przez jednego mieszkańca na terenie województwa lubuskiego w 2012 r. kształtowała się na poziomie 345 kg, natomiast w 2013 r. 329 kg, a w 2014 r. 321 kg. Ilość zebranych odpadów komunalnych rośnie w stosunku do lat wcześniejszych. W roku 2014 na terenie województwa zebrano 327 tys. Mg odpadów (o 5% więcej niż w roku 2013).

W województwie lubuskim w roku 2014 eksploatowanych było 14 składowisk odpadów komunalnych, posiadających uregulowaną stronę formalno-prawną. Łączna powierzchnia tych składowisk wynosi 81,9 ha. Nie najlepiej przedstawia się sytuacja w wyposażeniu składowisk w urządzenia do przetwarzania odpadów biodegradowalnych. Według inwentaryzacji opartej na

danych z Wojewódzkiego Systemu Odpadowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego oraz ankietach wysłanych do gmin (stan na dzień opracowania WPGO – 1 marca 2012 r.), w województwie lubuskim działalność związana z zagospodarowaniem odpadów prowadzona była z podziałem na następujące typy instalacji:

- 9 sortowni zmieszanych odpadów komunalnych (w tym w 6 instalacjach istnieje część do stabilizacji biologicznej odpadów powstałych po segregacji), o sumarycznej mocy przerobowej 477,5 tys. Mg/rok,
- 3 sortownie odpadów selektywnie zebranych (o mocy sumarycznej 26,5 tys. Mg),
- 4 kompostownie dla odpadów zielonych i innych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji selektywnie zebranych o mocy przerobowej ponad 47 tys. Mg/rok.

W przypadku odpadów przemysłowych, stopniowo rośnie udział zbieranych odpadów poddawanych odzyskowi – od 71,6% w roku 2005 do 95,8% w roku 2013, spada natomiast ilość odpadów składowanych z 11,2% wytworzonych w roku 2005 do 3,7% w roku 2014.

Ochrona przyrody²

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w województwie wg stanu na 31 grudnia 2014 roku obejmowała 1.053.178 ha (w wielu przypadkach powierzchnie obszarów objętych różnymi formami ochrony pokrywają się). Obszary Natura 2000 obejmowały 487.183 ha, z tego Obszary Specjalnej Ochrony - ptasie – 294.227 ha (21,3% obszaru województwa), Specjalne Obszary Ochrony - siedliskowe – 210.496 ha (15,05% obszaru województwa). Na terenie województwa znajdują się dwa parki narodowe: Ujście Warty i Drawieński Park Narodowy oraz 8 parków krajobrazowych. Wśród nich park, który ze względu na swoje niezwykle walory geośrodowiskowe, przyrodnicze i kulturowe uzyskał status Narodowego Geoparku - geopark „Łuk Mużakowa”, który rozciąga się poza granice Polski - na Brandenburgię i Saksonię po stronie niemieckiej. W województwie lubuskim występują 64 rezerваты, ich łączna powierzchnia to 3.907,7 ha. Wśród rezerwatów florystycznych dominują leśne i torfowiskowe. Rezerваты faunistyczne tworzą głównie pod kątem ochrony ptaków (zwłaszcza wodno-błotnych). Istnieje także kilka rezerwatów wodnych chroniących zarastające jeziora oraz jeden rezerwat krajobrazowy. Na terenie województwa istnieje też 38 obszarów chronionego krajobrazu o powierzchni 440.086 ha, 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o powierzchni 9.947 ha, 404 użytki ekologiczne o powierzchni 3.716 ha, 1.250 pomników przyrody oraz 1 stanowisko dokumentacyjne o powierzchni 4 ha.

2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza³

Województwo lubuskie zajmuje środkowozachodnią część Polski. Powierzchnia województwa lubuskiego to 13.988 km² (4,47% powierzchni kraju). Województwo posiada dwa ośrodki władzy administracyjnej. Zielona Góra to stolica samorządowa, a Gorzów Wlkp. jest siedzibą Wojewody. W skład województwa wchodzi: 12 powiatów ziemskich, 2 powiaty grodzkie i 82 gminy (9 miejskich, 40 wiejskich oraz 33 miejsko-wiejskie).

Województwo lubuskie zamieszkuje 1.020.307 mieszkańców (2,7% ludności kraju), gęstość zaludnienia jest mała, wynosi 73 osoby/km² (średnia dla Polski to 123 osoby/ km²). Największe

² Sporządzono na podstawie Raportu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze pt. Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2013-2014

³ Sporządzono na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Lubuskiego 2015 oraz Rocznika Demograficznego 2015

skupiska ludności to miasta wojewódzkie: Gorzów Wielkopolski – 124.145 i Zielona Góra – 118.920 mieszkańców (dane z 31 grudnia 2014 r.).

Pod względem potencjału przemysłowego Lubuskie, w porównaniu do pozostałych województw, plasuje się w środku stawki. Produkt krajowy brutto (2013 r.) w województwie lubuskim wyniósł 36.564 mln zł, co stanowiło 2,2% PKB kraju (wartość PKB na 1 mieszkańca 35.768 zł). Największe ośrodki gospodarcze to: Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Nowa Sól oraz Żary. Coraz więcej inwestorów przyciąga też utworzona w 1997r. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, z terenami inwestycyjnymi w wielu miejscowościach na terenie całego województwa. Wśród wyróżniających się, jak i perspektywicznych branż lubuskiej gospodarki, wskazać należy rozwijające się branże związane z przemysłem drzewno-meblarskim, papierniczym i spożywczym oraz coraz bardziej aktywne branże, takie jak: motoryzacyjna, chemiczna i produkcji tworzyw sztucznych, materiałów budowlanych – w tym ceramicznych, a także elektroniczna, tekstylna i wydawnicza. Z punktu widzenia gospodarki województwa lubuskiego najbardziej istotny jest jednak sektor usług, w którym zatrudnienie znajduje ponad 50% ogółu pracujących.

Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. w województwie zatrudnionych było 330.493 osoby, z czego 73.896 osób było zatrudnionych w sektorze publicznym, a 256.957 w sektorze prywatnym. Sektorami zatrudniającymi największą liczbę pracowników były: przemysł - 29.626, handel i usługi, w tym usługi naprawcze pojazdów - 29.680, edukacja - 20.916, opieka zdrowotna i pomoc społeczna - 15.359. Zarejestrowanych było 47.115 bezrobotnych.

Średnie wynagrodzenie miesięczne wynosi 3.247,04 zł wobec średniej krajowej w wysokości 3.777,10 zł. Przeciętny dochód do dyspozycji na 1 osobę w gospodarstwie domowym wynosi średnio miesięcznie 1.285,37 zł, co stanowi 95,9% średniej w kraju (1340,44 zł).

W perspektywie do 2035 roku prognozowane jest zmniejszenie ilości mieszkańców województwa z 1.011 tys. w roku 2010 do 963,6 tys., co stanowi spadek o 4,7%. Jest to jednak spadek niższy niż zakłada się dla kraju ogółem – prognozowane 5,8%.

2.3 Nadzwyczajne zagrożenia

Na terenie województwa lubuskiego występują zagrożenia naturalne związane ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi, takimi jak powódzie - w szczególności w dolinach rzek oraz susze glebowe. Powódzie opadowe i roztopowe związane są głównie z migracją fal powodziowych powstałych poza obszarem województwa, w górnych częściach zlewni rzek.

Obszary zagrożone powodzią w województwie obejmują obszary miejskie i wiejskie wzdłuż Warty: Gorzów Wlkp., Krobielewko, Świniary, Skwierzyna, Santok, Jeżyki, Kołczyn, Świerkocin, Witnica, Słońsk, Kostrzyn; tereny wzdłuż Noteci: Drezenko, Trzebicz, Goszczanowice, Górecko, Stare Polichno, Przynotecko; tereny wzdłuż Bobru: Leszno Górne, Szprotawa, Żagań, Krzystkowice, Bobrowice, Dychów; tereny wzdłuż Nysy Łużyckiej: Gubin, Strzegów, Markosice, Żytowań; tereny wzdłuż Odry: Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Nietków, Krosno Odrzańskie, Cybinka, Słubice, Górzyna, Kostrzyn.

Zminimalizowanie strat spowodowanych występowaniem rzek z ich koryt osiągalne jest poprzez zbudowanie wałów przeciwpowodziowych, zastosowanie pomp polderowych i pomp o zwiększonej wydajności, a także budowę: jazów, przepustów, wałów cofkowych, zbiorników retencyjnych. Istotne jest również nieprzyjmowanie rozwiązań przestrzennych na obszarach zalewowych, mogących doprowadzić do zalania lub podtapiania wodami wielkimi, natomiast w strefach służących przepuszczaniu wód powodziowych, przyjmowanie wyłącznie rozwiązań projektowych, zapewniających utrzymanie swobodnego przepływu wód oraz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom i ochronie ich mienia.

Modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego oraz zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Nadodrza, uwzględniający bezpieczeństwo ludzi i realistycznie ocenione możliwości finansowania przedsięwzięć zawierał (do końca 2014 roku) „Program dla Odry 2006” (w latach późniejszych Masterplan dla dorzecza Odry lub w plany gospodarowania wodami).

Na koniec 2014 r. na terenie województwa funkcjonowały zakłady mogące spowodować poważne awarie, z czego 7 to zakłady zakwalifikowane do grupy o dużym ryzyku poważnej awarii: (ROCKWOOL POLSKA Sp. z o.o. w Cigacicach, KRONOPOL Sp. z o. o. w Żarach, ORLEN GAZ Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu w Krośnie Odrzańskim, Baza Paliw P.W. APEXIM AB w Mirostowicach Dolnych, AmeriGas Sp. z o.o. Rozlewnia Gazu Płynnego w Nowej Niedzwicy, Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziemnego w Lubiatowie oraz PGNiG w Zielonej Górze Terminal Ekspedycyjny Wierzbno), 2 zakłady o zwiększonym ryzyku poważnej awarii (Terminal Paliw w Nowej Soli BP 93 PKN ORLEN S.A. w Nowej Soli oraz Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „JERSAK” Rozlewnia Gazu Płynnego w Żaganiu) i 7 zakładów zaliczanych do potencjalnych sprawców awarii przemysłowych. Spośród 7 zakładów o dużym ryzyku, 4 z nich posiadają w obrocie skrajnie łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny. Pozostałe 3 zakłady posiadają w obrocie substancje toksyczne i inne substancje niebezpieczne. W przypadku zakładów o zwiększonym ryzyku, jeden posiada w obrocie produkty destylacji ropy naftowej i substancje palne, a drugi – łatwopalne gazy skroplone i gaz ziemny.

Zagrożenia dla środowiska wynikają również z uwarunkowań geograficznych. Istotnym uwarunkowaniem województwa lubuskiego jest położenie przy granicy z Republiką Federalną Niemiec, gdzie granice wyznaczane są rzekami: Odrą oraz Nysą Łużycką. Z położenia wynika m. in. przebieg przez teren województwa dróg o dużym natężeniu ruchu łączących Polskę z Europą zachodnią. Ruch ten, będący ruchem tranzytowym, znacznie obciąża środowisko akustycznie oraz emisją spalin.

Dodatkowo, ze względu na duże zalesienie lasami monokulturowymi i stosunkowo niskie opady atmosferyczne (roczne około 550-600 mm), występuje na terenie dużej części województwa znaczne zagrożenie pożarami.

2.4 Analiza SWOT stanu środowiska i jego finansowania

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<u>Stan środowiska</u> 1. Cenne walory przyrodnicze województwa: • duży wskaźnik lesistości, • duża liczba jezior, • duży odsetek obszarów chronionych (w tym parków narodowych, rezerwatów przyrody, obszarów „Natura 2000” i innych), • unikatowe na skalę europejską osobliwości przyrodnicze (np. siedliska ptaków, rezerwat nietoperzy). 2. Czyste, w małym stopniu przekształcone środowisko naturalne na przeważającej części obszaru województwa. 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego obserwowana w ciągu ostatnich lat (m.in. czystość wód w rzekach, odradzanie się zasobów przyrodniczych w dolinach rzek	<u>Stan środowiska</u> 1. Niskie klasy czystości części wód powierzchniowych i gruntowych z powodu zanieczyszczeń komunalnych i rolniczych. 2. Okresowo występujące zanieczyszczenia niektórych jezior - szczególnie uciążliwe na terenach atrakcyjnych turystycznie. 3. Brak ostatecznych uregulowań gospodarki odpadami w części powiatów województwa. 4. Zły stan infrastruktury przeciwpowodziowej. 5. Przekroczenie poziomu ozonu, benzo(a)pirenu, PM10 oraz kadmu w wybranych strefach.

spowodowane zmniejszeniem dopływu zanieczyszczeń przemysłowych i rolniczych). 4. Korzystne warunki do rozwoju energetyki odnawialnej. <u>System finansowania</u> 1. Sprawdzony system finansowania ochrony środowiska. 2. Efektywna współpraca pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za stan środowiska w regionie. 3. Umiejętność korzystania ze środków unijnych przez podmioty z terenu województwa.	<u>System finansowania</u> 1. Niskie wpływy z opłat za korzystanie ze środowiska. 2. Brak środków własnych w jednostkach samorządu terytorialnego – w związku z tym ograniczona możliwość korzystania ze środków zwrotnych i bezzwrotnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<u>Stan środowiska</u> 1. Obserwowany w długim czasie trwały trend stopniowej poprawy stanu środowiska naturalnego. 2. Szeroko rozumiana współpraca transgraniczna z partnerami niemieckimi. 3. Przepisy prawa międzynarodowego wymuszające szersze wykorzystanie źródeł energii odnawialnej. 4. Wykorzystanie potencjału sektora naukowo-badawczego dostępnego w regionie i regionach sąsiednich do dynamizowania działań w zakresie transferu technologii i innowacyjności w obszarze ochrony środowiska. 5. Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców województwa. <u>System finansowania</u> 1. Perspektywa dopływu zewnętrznych środków finansowych na działania rozwojowe w kolejnym okresie programowania. 2. Zielone Inwestycje.	<u>Stan środowiska</u> 1. Zagrożenie powodziowe dużej części obszaru województwa (m.in. ze strony rzek: Odry, Nysy Łużyckiej, Warty, Noteci i Bobru oraz mniejszych dopływów). 2. Coraz częściej występujące niekorzystne zjawiska pogodowe. 3. Brak systemu rekompensat dla samorządów posiadających duże odsetki terenów chronionych na swoim obszarze, z tytułu niemożności ich gospodarczego wykorzystania. 4. Niewystarczająca współpraca pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w kwestiach związanych z ochroną środowiska. 5. Zwiększone zagrożenie pożarowe ze względu na duży udział lasów. <u>System finansowania</u> 1. Ograniczone możliwości finansowe gmin – coraz więcej zadań, za którymi nie idą środki celowe – do realizacji w ramach zadań własnych.

Jako uzupełnienie analizy SWOT, która ma dać podstawę do diagnozy istniejących problemów środowiskowych w województwie lubuskim, należy uwzględnić również identyfikację przedstawioną w podstawowym dokumencie wojewódzkim poświęconym ochronie środowiska jakim jest Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 roku. W dokumencie tym przeprowadzono równocześnie hierarchizację problemów ze względu na ich wagę. Wszystkie zdiagnozowane problemy zakwalifikowano do jednego z trzech priorytetów. Najwyższą pilnością rozwiązania charakteryzują się problemy zakwalifikowane do priorytetu I.

Problemami w priorytecie I zhierarchizowanymi w tym Programie są:

- ✓ w zakresie Gospodarki wodnej:
 - zły stan wód powierzchniowych,

- presja źródeł komunalnych na wody powierzchniowe i podziemne (w tym z województw ościennych oraz obszaru Niemiec),
- niska jakość wód podziemnych.
- ✓ w zakresie Zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego:
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 (strefa miasto Gorzów Wlkp., strefa lubuska),
 - przekroczenia dopuszczalnych poziomów benzo(a)pirenu w powietrzu (wszystkie strefy w województwie),
 - przekroczenia poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi (wszystkie strefy w województwie).
- ✓ w zakresie Gospodarki odpadami:
 - składowanie odpadów komunalnych jako dominujący sposób ich zagospodarowania,
 - nieosiągnięty poziom redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, przekazanych do składowania.
- ✓ w zakresie Ochrony przed hałasem:
 - ponadnormatywny poziom hałasu, głównie drogowego, na wybranych odcinkach dróg oraz w miastach.
- ✓ w zakresie Odnawialnych źródeł energii:
 - zbyt niski udział odnawialnych źródeł energii.

3. MISJA, CELE I PRIORYTETY

3.1 Cele i misja Funduszu

Fundusz jest ważnym instrumentem wsparcia finansowego dla przedsięwzięć realizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jako instytucja wspierająca konkretne działania przyczynia się do realizacji polityki ekologicznej regionu, a pośrednio polityki ekologicznej państwa.

Celem generalnym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw, służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

Cele osiągnięte będą poprzez:

- dążenie do stabilnego, stałego zapewniania środków na realizację celów środowiskowych,
- dbanie o skuteczne i możliwie efektywne wykorzystywanie powierzonych środków publicznych,
- wspieranie nie tylko przedsięwzięć, ale również pozafinansowych inicjatyw środowiskowych,
- przyjęcie kierunku działalności wynikającego z celów rozwojowych Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – „poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami”.

Dla czytelnego przesłania istoty działania Funduszu, jego misję ujęto w formie hasła:

Skutecznie wspieramy działania na rzecz środowiska ze szczególnym uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju

Misja ma przede wszystkim znaczenie motywacyjne i identyfikacyjne - pozwala pracownikom i Zarządowi Funduszu identyfikować się z realizowaną Strategią. Misja ma także oczywisty wydźwięk promocyjny, dobrze komunikuje adresatom zewnętrznym, jak Fundusz widzi swoją rolę i jak definiuje siebie wobec wyzwań współczesności.

3.2 Priorytety - kierunki wsparcia

3.2.1 Realizacja wsparcia w latach 2013-2016

3.2.1.2 Realizacja zadań finansowanych ze środków statutowych Funduszu

Wsparcie realizowane było z uwzględnieniem priorytetów dziedzinowych wynikających ze Strategii. W latach 2013-2016 w Funduszu obowiązywały następujące priorytety wpisujące się w cele dziedzinowe określone w niniejszej strategii.

- Gospodarka wodna - w pierwszym rzędzie polegająca na: realizacji zadań związanych z ochroną przeciwpowodziową, w tym działań inwestycyjnych w zakresie urządzeń wodnych: budowli i zbiorników związanych z ochroną przeciwpowodziową, zadań wynikających z „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry”, a także ujętych w programie "Mała retencja wodna w Województwie Lubuskim" i likwidacji skutków powodzi realizowanych przez Województwo Lubuskie oraz przez regionalne zarządy gospodarki wodnej.
- Zagrożenia środowiska - działania polegające na przeciwdziałaniu klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków oraz zapobieganie i likwidację poważnych awarii i ich skutków, w tym wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego jak i pomoc służbom ratownictwa ekologicznego w wyposażaniu w sprzęt specjalistyczny.
- Ochrona powietrza - głównie w zakresie: wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powstających w procesach energetycznych, stosowania mniej uciążliwych dla środowiska paliw, ograniczania niskiej emisji na obszarach zabudowanych oraz szczególnie przyrodniczo cennych, realizacji kompleksowych programów termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz realizacji zadań inwestycyjnych wynikających z przyjętych programów ochrony powietrza. Począwszy od 2015 r. w ramach działań związanych z ochroną powietrza rozpoczęto przygotowania do realizacji ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE
- Ochrona wód – projekty w specjalności: gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracjach ujętych w KPOŚK oraz na pozostałych obszarach.
- Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami - przede wszystkim w zakresie realizacji zadań wynikających z obowiązujących planów gospodarki odpadami.

- Ochrona przyrody i krajobrazu - poprzez wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu na obszarach istotnych dla realizacji postanowień ustawy o ochronie przyrody oraz funkcjonowania obszarów sieci NATURA 2000.
- Monitoring środowiska - w głównym zakresie poprzez pomoc jednostkom realizującym zadania państwowego monitoringu środowiska.
- Edukacja ekologiczna - poprzez wspieranie realizacji projektów edukacyjnych mających na celu podnoszenie wiedzy w zakresie ochrony zasobów środowiska i kształtowanie świadomości ekologicznej.

Tak sformułowane i realizowane priorytety dziedzinowe są zgodne z celami 1 – 5 Wspólnej Strategii.

W latach 2013-2015, a także uwzględniając prognozę na 2016 r. Fundusz przeznaczył na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków własnych łącznie kwotę 194,04 mln zł, z tego 157,65 mln zł w formie pożyczek oraz 36,39 mln zł w formach dotacyjnych (łącznie z umorzeniem, dopłatami do oprocentowania kredytów bankowych, przekazaniem środków państwowym jednostkom budżetowym). Środki te w przeważającej mierze przeznaczone były na dwa komponenty: ochronę wód oraz gospodarkę wodną (76,27% w formie pożyczek oraz 56,25% w formie dotacji). W pożyczkach znaczący udział – 13,8% miała Ochrona powietrza, a w dotacjach pozostałe komponenty (głównie Nadzwyczajne zagrożenia i Monitoring środowiska) – 32,8%. W planie na 2016 rok założono wsparcie w formie pożyczek na kwotę 39,0 mln zł, natomiast w formie dotacji na kwotę 8,72 mln zł.

Tab. 1

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2013-2015 ze środków własnych (w mln zł)

Forma wsparcia / dziedzina		Wykonanie 2013 – 2015	Plan 2016 r.	Razem 2013 – 2016
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	118,65	39,00	157,65
1.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	105,42	14,82	120,24
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	5,74	2,26	8,00
1.3	Ochrona powietrza	6,38	15,38	21,76
1.4	Pozostałe	1,11	6,54	7,65
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	27,67	8,72	36,39
2.1	Ochrona wód i gospodarka wodna	17,67	2,80	20,47
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	2,54	1,39	3,93
2.3	Ochrona powietrza	0,05	0,00	0,05
2.4	Pozostałe	7,41	4,53	11,94

Za działanie priorytetowe Fundusz uznawał wspomaganie przedsięwzięć dofinansowywanych zagranicznymi środkami bezzwrotnymi poprzez udział w zapewnieniu niezbędnego wkładu krajowego. W latach 2013-2015 (wraz z prognozą na 2016 r.) wsparcie zadań w ramach poszczególnych programów wyglądało następująco: Program Operacyjny Infrastruktura

i Środowisko – 87,43 mln zł, Lubuski Regionalny Program Operacyjny – 0,482 mln zł, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – 22,23 mln zł, oraz Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska Saksonia – 0,845 mln zł.

3.2.1.2 Realizacja zadań związanych z wdrażaniem LRPO i POLiŚ

Fundusz był zaangażowany we wdrażanie Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013 pełniąc funkcję Instytucji Wdrażającej dla Priorytetu III Ochrona i zarządzanie zasobami środowiska przyrodniczego. Fundusz wdrażał 139 umów dla zadań o całkowitej wartości ok. 509 mln zł i kwocie dofinansowania ok. 331 mln zł. Fundusz pełnił również funkcję Instytucji Wdrażającej dla I i II Priorytetu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W ramach tych działań Fundusz wdrażał 16 umów dla zadań o całkowitej wartości ok. 440 mln zł i kwocie dofinansowania ok. 218 mln zł.

3.2.1.3 Realizacja zadań we współpracy z NFOŚiGW

W ramach komponentu ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami w latach 2013-2015 realizowano program priorytetowy NFOŚiGW pn. „Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne – Usuwanie wyrobów zawierających azbest”. W wyniku jego realizacji uzyskano efekt w postaci bezpiecznego usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest – w latach 2013-2015 usunięto ogółem 9.690,98Mg wyrobów zawierających azbest, deponując je na składowiskach odpadów. Działania te będą w 2017 r. kontynuowane w ramach Programu Priorytetowego NFOŚiGW - „SYSTEM - Wsparcie działań ochrony środowiska realizowanych przez WFOŚiGW. Część 1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest”.

W 2013 r. WFOŚiGW w Zielonej Górze podjął współpracę z NFOŚiGW w ramach Programu priorytetowego pn.: „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój odnawialnych źródeł energii. Część 1) Program pilotażowy KAWKA”. W ramach Programu KAWKA realizowany jest projekt „Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza w śródmieściu Gorzowa Wlkp.”. Celem przedsięwzięcia jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza: pyłu PM10 i benzo(a)pirenu poprzez modernizację wysokoemisyjnych węglowych systemów zaopatrzenia w energię ciepłą na obszarze o przekroczonych dopuszczalnych poziomach zanieczyszczeń – w śródmieściu Gorzowa Wlkp. Łączne zaangażowanie środków WFOŚiGW w Zielonej Górze w formie pożyczki wynosi 29,14 mln zł, a planowany termin zakończenia realizacji przypada na 2017 r. – pierwszy rok realizacji niniejszej Strategii (NFOŚiGW udostępnił środki w wys. 29,25 mln zł z przeznaczeniem na udzielenie dotacji). W latach 2013 – 2016 kwota wypłat w formie pożyczki osiągnie wartość 18,5 mln zł.

3.2.2 Planowane kierunki wsparcia do realizacji w ramach Strategii

Celami środowiskowymi Funduszu na lata 2017-2020 będą obszary, zgodne z zapisami Wspólnej Strategii:

- Cel 1. Adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna.
- Cel 2. Ochrona powietrza.
- Cel 3. Ochrona wód.
- Cel 4. Gospodarka o obiegu zamkniętym w tym gospodarka odpadami.
- Cel 5. Różnorodność biologiczna.

Fundusz uwzględniając zdiagnozowany stan środowiska w województwie lubuskim wspiera następujące działania w obrębie założonych priorytetów:

Cel 1. Adaptacja do zmian klimatu i gospodarka wodna:

- ✓ wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
- ✓ przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska,
- ✓ wzmocnienie wybranych elementów zarządzania środowiskiem, w tym monitoringu środowiska.

Realizacja Celu wpisuje się w strategię BEiŚ w zakresie: 1.2 Gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody. Dodatkowo Cel tak określony jest zgodny z priorytetami określonymi przez UE na lata 2014-2020 w zakresie adaptacji do zmian klimatu oraz zapobiegania ryzyka.

W dziedzinie gospodarki wodnej istotnym jest prowadzenie inwestycji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, a także działań na rzecz zwiększenia retencji wody. Jest to szczególnie istotne w sytuacji zwiększającego się prawdopodobieństwa wystąpienia ekstremalnych zjawisk klimatycznych powodujących znaczne zmiany w jakości i dostępności zasobów wodnych.

Cel 2. Ochrona powietrza:

- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- ✓ wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

W związku z koniecznością wdrożenia Dyrektywy 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy, istotne jest zapewnienie spójności działań na rzecz ochrony powietrza z zadaniami mającymi na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wspierane będą głównie zadania związane ze zmniejszaniem emisji gazów cieplarnianych oraz poprawą jakości powietrza. Jednym z najistotniejszych działań jest likwidacja tzw. niskiej emisji, co winno przełożyć się na poprawę jakości powietrza, szczególnie wobec przekraczania w Polsce dopuszczalnych norm dla pyłu drobnego PM 10 i PM 2.5, określonych w dyrektywie CAFE.

W związku z koniecznością realizacji celu z Dyrektywy 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, zmieniającą dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, wspierany będzie rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Udział we współfinansowaniu przedsięwzięć tej dziedziny wspiera działania wskazane w strategii BEiŚ w zakresie: 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii; 2.2. Poprawa efektywności energetycznej; 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki.

Cel 3. Ochrona wód:

Realizacja Priorytetu ma się przyczynić do realizacji działań strategii BEiŚ 3.1 Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki. W zakresie ochrony wód istotna jest poprawa jakości wód poprzez rozbudowę infrastruktury oczyszczania ścieków. Działania obejmujące utrzymanie, budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury oczyszczania ścieków, przewidzianych w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) oraz jego aktualizacji, wraz z opracowanym w toku aktualizacji KPOŚK Master Planem, a także na obszarach nieuwzględnionych w KPOŚK, umożliwią realizację zobowiązań akcesyjnych wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG.

Cel 4. Gospodarka o obiegu zamkniętym w tym gospodarka odpadami

Racjonalizacja gospodarki odpadami wynika z konieczności pełnego wdrożenia Dyrektywy 2008/98/WE w sprawie odpadów. Celem nadrzędnym jest zwiększenie poziomu odzysku, aby unieszkodliwianie poprzez składowanie przestało być dominującą formą zagospodarowania odpadów. Zakres wspieranych przedsięwzięć w tym obszarze ukierunkowany jest na realizację działania 3.2. BEiŚ Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne.

Cel 5. Różnorodność biologiczna

- ✓ opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody,
- ✓ przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt.

Celem priorytetu jest zahamowanie spadku różnorodności biologicznej oraz zapewnienie właściwego stanu ochrony dla możliwie dużej liczby gatunków oraz siedlisk przyrodniczych. Wsparcie realizowane będzie przez finansowanie tworzenia narzędzi do realizacji celów.

Zakres wspieranych przedsięwzięć ukierunkowany jest na realizację działania 1.3. BEiŚ Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna.

Poza wskazanymi powyżej podstawowymi Priorytetami wsparcia, Fundusz do swych działań priorytetowych w okresie 2017-2020 zaliczać będzie również inne, w pozostałych komponentach wg poniższego wykazu, których realizacja będzie powiązana z celami założonymi we Wspólnej Strategii.

Cele pozostałe - Inne działania na rzecz ochrony środowiska:

- ✓ system kontroli wnoszenia opłat przewidzianych ustawą za korzystanie ze środowiska, w szczególności tworzenie baz danych podmiotów korzystających ze środowiska zobowiązanych do ponoszenia opłat,
- ✓ wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- ✓ edukacja ekologiczna oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- ✓ wsparcie działań edukacyjno - informacyjnych odnoszących się do metod i form rekultywacji obszarów objętych pozyskiwaniem kopalin, np. planowanej kopalni w gminach Gubin i Brody.
- ✓ wspólne przedsięwzięcia pilotażowe dotyczące zrównoważonej gospodarki leśnej, łowieckiej i rolnej.
- ✓ wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany działań krótkoterminowych, programy ochrony przed hałasem, programy ochrony i rozwoju zasobów wodnych, plany gospodarki odpadami, plany gospodarowania wodami oraz krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, a także wspomaganie realizacji i systemu kontroli tych programów i planów.

Działania te mogą być odniesione do każdego ze zdefiniowanych w strategii Celu.

3.3 Mierniki realizacji założeń Strategii

Cele Strategii, w nawiązaniu do Wspólnej Strategii, będą mierzone określonymi efektami ekologicznymi, które wynikają z dokumentów programowych dla perspektywy UE 2014-2020.

Cel 2 - przyjęto wskaźnik „Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tys. MgCO₂/rok)”.

Cel 3 - zakłada się monitorowanie wskaźnika „Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (RLM)”.

Cel 4 - jako główny wskaźnik przyjęto „Moc przerobową zakładu zagospodarowania odpadów (tys. Mg/rok)”.

Cel 5 - przyjęto wskaźnik „Powierzchnia siedlisk wspieranych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony (tys. ha)”.

Wskazane powyżej wskaźniki nie stanowią zamkniętego katalogu. Zakłada się możliwość rozszerzania listy wskaźników zgodnie z przyjętą wspólnie listą efektów ekologicznych. W tym celu Fundusz będzie współpracował przy tworzeniu i przyszłym wdrażaniu metodyki liczenia poszczególnych efektów ekologicznych określonych w ramach Wspólnej Strategii oraz mechanizmu raportowania o wielkościach efektów ekologicznych planowanych do osiągnięcia z umów zawartych przez Fundusze w danym roku.

4. ORGANIZACJA I FINANSOWANIE

4.1 Potencjał finansowy i organizacyjny Funduszu

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze jest samodzielną instytucją finansową - samorządową osobą prawną. Posiadane zasoby kapitałowe, kadry, stosowane procedury i dotychczasowy dorobek umożliwiają kompetentne i efektywne wspieranie finansowania ekologicznych przedsięwzięć, podejmowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Równocześnie w perspektywie finansowej 2014-2020 Fundusz będzie zaangażowany we wdrażanie programów finansowanych ze środków UE.

Na podstawie „Porozumienia - w sprawie powierzenia zadań związanych z realizacją - Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w zakresie osi priorytetowej II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu” z dnia 16 listopada 2015 r. - Fundusz będzie współpracował z NFOŚiGW - w zakresie ujętym w porozumieniu przy wdrażaniu zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

W myśl porozumienia 1/RPO/2016 z 1 marca 2016 r. z Marszałkiem Województwa Lubuskiego, Fundusz będzie Instytucją Pośredniczącą dla Działania 4.2 gospodarka odpadami i 4.3 gospodarka wodno - ściekowa w ramach Osi Priorytetowej 4 Środowisko i Kultura Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020.

Na mocy Umowy z dnia 28 kwietnia 2016 r. o partnerstwie na rzecz realizacji Projektu pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” w ramach poddziałania 1.3.3 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 Fundusz będzie realizował

zadania doradztwa energetycznego – realizacja zadań będzie finansowana ze środków POliŚ 2014-2020.

Planowana jest kontynuacja współpracy w zakresie wspólnego finansowania zadań na terenie województwa lubuskiego objętych programami dziedzinowymi NFOŚiGW.

Istotnym warunkiem realizacji zadań stojących przed Funduszem jest posiadany potencjał finansowy, przez który rozumie się łączny stan i strukturę aktywów netto posiadanych przez Fundusz oraz wypracowane zasady gospodarki finansowej.

Wysokość majątku, w tym w szczególności majątku netto, jest jednym z wyznaczników kondycji finansowej instytucji, m.in. wskazującej na zdolność pokrywania bieżących i przyszłych zobowiązań. W okresie objętym poprzednią strategią tj. 2013 - 2016, uwzględniając wykonanie za 2013-2015, w Funduszu nastąpił wzrost łącznej wartości majątku netto z 148,1 mln zł do 154,3 mln zł, tj. o 6,2 mln zł. Dominujące pozycje w jego strukturze na koniec 2015 roku, to należności z tytułu udzielonych pożyczek 115,5 mln zł - (74,9%) oraz środki pieniężne i papiery wartościowe Skarbu Państwa (jako m.in. środki na przyszłe zobowiązania wynikające z umów) 31,3 mln zł (20,3 %).

Przez ponad 20-letni okres funkcjonowania Funduszu wypracowane zostały obowiązujące obecnie zasady prowadzenia gospodarki finansowej, co potwierdzone zostało stosownym certyfikatem ISO. Pozwoliły one na efektywne stosowanie odnawialnych form finansowania ochrony środowiska, co potwierdza fakt, że w latach 2013-2015 z tytułu wszystkich opłat i kar środowiskowych wpłynęło do Funduszu 31,7 mln zł, natomiast wypłaty środków własnych Funduszu na finansowanie ochrony środowiska w formie pożyczek wyniosły 118,6 mln zł. Fundusz kieruje się w swojej działalności minimalizacją kosztów funkcjonowania, zasada ta będzie również obowiązywała w okresie objętym niniejszą Strategią.

Potencjał organizacyjny Funduszy to przede wszystkim:

- wysokie kompetencje pracowników Funduszu i ich wieloletnie doświadczenie w obsłudze finansowania projektów dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- instytucjonalna zdolność do wdrażania programów europejskich, uzyskana na bazie doświadczenia jako instytucji wdrażającej dwa programy unijne: POliŚ oraz LRPO,
- instytucjonalna zdolność do finansowania szerokiej i zróżnicowanej palety zadań związanych z ochroną środowiska.

Posiadany potencjał finansowy i organizacyjny jest gwarantem realizacji przypisanych do wykonania zadań.

4.2 Analiza SWOT Funduszu

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Posiadanie przez Fundusz osobowości prawnej – umocowanie w Prawie Ochrony Środowiska. 2. Terytorialna bliskość do beneficjenta i znajomość problematyki regionalnej. 3. Kierowanie się interesem publicznym i środowiskowym, a nie wyłącznie opłacalnością przedsięwzięć (podejście niekomercyjne).	1. Brak jednolitego w skali kraju systemu ewidencjonowania efektów ekologicznych. 2. Brak rzeczywistego wpływu na wielkość przychodów ze źródeł ustawowych. 3. Możliwość zarzutu nieefektywności z powodu utrzymywania wysokiego stanu wolnych środków.

4. Stosowanie przez Fundusze zwrotnych form finansowania, w wyniku czego kapitał nie ulega zmniejszaniu. 5. Mobilizowanie na rzecz środowiska środków z innych źródeł przez współfinansowanie zadań (efekt dźwigni). 6. Doświadczenie instytucjonalne w zarządzaniu środkami europejskimi, zdobyte w poprzednich perspektywach finansowych. 7. Stabilna, doświadczona i wysoko wykwalifikowana kadra, kompetentna w zakresie aktualnie realizowanych zadań. 8. Zobiektywizowany, bezstronny proces przyznawania dofinansowania (formalna procedura zamiast uznaniowości). 9. Pewne przychody wynikające z zapisów prawa.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Ciągły wzrost wagi problematyki ochrony środowiska. 2. Środki unijne z nowej perspektywy: potencjalne wielkie pole nowych zadań dla Funduszy. 3. Współpraca z instytucjami publicznymi (NFOŚiGW, BOŚ) i komercyjnymi bankami. 4. System finansowania gwarantujący wysoki stopień bezpieczeństwa finansowego w działalności pożyczkowej. 5. Rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie. 6. Możliwość pozyskania dodatkowych środków w ramach instrumentów finansowych RPO.	1. Niewielki wpływ na ilość i rodzaj zadań zgłaszanych do dofinansowania. 2. Realna możliwość spadku wpływów z opłat w związku z poprawą stanu środowiska oraz planowanych zmian prawnych. 3. Wpływ kryzysu na ograniczenie dochodów publicznych i zmniejszenie zdolności inwestycyjnych w sferze budżetowej. 4. Wpływ dekonunktury na obniżenie skłonności beneficjentów-przedsiębiorców do podejmowania ryzyka inwestycyjnego. 5. Zmienność przepisów prawnych. 6. Niskie zainteresowanie zwrotną formą dofinansowania z wykorzystaniem instrumentów finansowych w ramach RPO.

Dotychczasowa forma prawna działania Funduszu sprawdza się. Fundusz poprzez preferowanie działalności pożyczkowej ciągle zwiększał pulę środków będących do dyspozycji beneficjentów. Działania te należy kontynuować.

Dla realizacji powierzonych zadań niezbędna jest stabilność instytucjonalna i prawna funkcjonowania systemu finansowania ochrony środowiska i tylko w takich warunkach możliwe jest dalsze efektywne działanie Funduszu.

Ze względu na istniejące zagrożenia, określone w analizie SWOT, zarządzanie dostępnymi środkami musi być bardziej elastyczne niż w przeszłości, bardziej otwarte na nowe formy finansowania. Sposobem rozwiązywania problemów winna być współpraca w ramach systemu finansowania ochrony środowiska, szczególnie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, która musi się odnosić zarówno do działań w sferze finansowania jak również pewnej unifikacji zasad udzielanej pomocy, oczywiście przy równoczesnym zachowaniu uwarunkowań lokalnych Funduszu. Konieczne jest również podjęcie działań zmierzających do ujednolicenia list oraz wprowadzenia mechanizmu identyfikacji projektów do współfinansowania przez NFOŚiGW i WFOŚiGW.

Problemom zdefiniowanym w analizie SWOT można będzie przeciwdziałać w istotnym stopniu poprzez realizację zadań wynikających ze Wspólnej Strategii oraz Strategii Funduszu.

4.3 Stosowane formy i zasady wsparcia

Formy w jakich Fundusz może wspierać realizację działań środowiskowych określa ustawa POŚ. Natomiast warunki, w tym wysokości dofinansowania, regulowane są przez obowiązujące w danym roku zasady, przy ustalaniu których bierze się pod uwagę m. in. środki będące w dyspozycji oraz prognozowane zapotrzebowanie na poszczególne formy dofinansowania. W sytuacjach mniejszej presji na środki zasady stają się bardziej korzystne dla potencjalnych beneficjentów.

Na lata 2017-2020 obowiązywać będą następujące formy dofinansowania:

- Podstawową formą dofinansowania udzielanego przez Fundusz jest pożyczka, w tym pożyczka płatnicza.

Kwota dofinansowania odnoszona będzie wskaźnikowo w stosunku do kosztów kwalifikowanych projektu, natomiast oprocentowanie będzie powiązane ze stopą redyskonta weksli. Warunki dofinansowania, to jest: wskaźnik odnoszący się do kosztów kwalifikowanych, oprocentowanie, okres kredytowania, karencja w spłacie kapitału itp., będą zróżnicowane w zależności od typu projektu i rodzaju beneficjenta oraz formy pożyczki (długoterminowa lub płatnicza). Warunki dofinansowania zwrotnego za cel podstawowy będą przyjmować zasadę pełnej absorpcji bezzwrotnych środków pochodzących z UE określoną w celach horyzontalnych niniejszej Strategii.

- Dofinansowanie bezzwrotne.

Dofinansowanie w tej formie obejmować będzie ograniczoną grupę beneficjentów (np.: Województwo Lubuskie, państwowe jednostki budżetowe), oraz do ograniczony katalog typów zadań z uwzględnieniem tych przypadków, dla których obowiązek finansowania zadań przypisany jest do funduszy ochrony środowiska na podstawie obowiązujących przepisów. Zakłada się również różnicowanie poziomu dofinansowania kosztów kwalifikowanych projektu uwzględniający typ beneficjenta i rodzaj zadania. Formami dofinansowania bezzwrotnego stosowanymi przez Fundusz mogą być: dotacja, przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa, dopłata do oprocentowania kredytów bankowych, częściowa spłata kapitału kredytów bankowych, nagrody.

Biorąc pod uwagę rosnące znaczenie i coraz bogatszą ofertę finansowania przedsięwzięć w formie rozbudowanych instrumentów finansowych należy przyjąć, że taka forma dofinansowania powinna być oferowana przez Fundusz w okresie objętym niniejszą Strategią. Możliwe jest tworzenie instrumentów finansowych samodzielnie przez Fundusz ze środków Funduszu, jak również we współpracy z innymi instytucjami, w tym bankami np. BOŚ S.A. Przyjąć należy zasadę, że dofinansowanie w formie instrumentu finansowego umożliwi zwiększenie kręgu potencjalnych inwestorów, realizację większej liczby zadań przy ograniczaniu zaangażowania środków publicznych w ich realizację. Instrumenty finansowe planowane przez Fundusz powinny również uwzględniać funkcjonujące w systemie finansowania inwestycji środowiskowych instrumenty, zwłaszcza pod kątem unikania wzajemnego wypierania.

4.4 Działalność informacyjno-promocyjna

Istotnym elementem funkcjonowania będą działania informacyjno-promocyjne obejmujące budowanie i rozwijanie kompetencji, związanych z przygotowaniem rynku na odbiór udzielanego dofinansowania. Fundusz będzie też wymieniał doświadczenia z innymi podmiotami, w tym jednostkami samorządów terytorialnych, przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych w celu stałego udoskonalania oferty finansowej.

Działania będą skierowane do ogółu społeczeństwa, poprzez odpowiednio adresowane akcje, konkursy czy też inne specjalistyczne formy mające na celu informowanie i propagowanie postaw proekologicznych, prezentujące obowiązki i korzyści wynikające z działań związanych z ochroną środowiska.

Szczególną formą działań informacyjno promocyjnych będą działania skierowane do potencjalnych oraz aktualnych beneficjentów, poprzez pełnienie roli analityczno-doradczej (jako instytucji służącej wsparciem w uzyskaniu dofinansowania), a także udzielania merytorycznego wsparcia w sprawnej realizacji projektów inwestycyjnych.

Począwszy od roku 2016 wdrożono mechanizm informowania przez beneficjenta o efektach ekologicznych zadań finansowanych środkami Funduszu. Działania te, mające głównie na celu propagowania postaw ekologicznych wśród odbiorców końcowych wsparcia, będą kontynuowane oraz wzmacniane w przyszłości.

4.5 Prognoza finansowa na lata objęte Strategią

Na początek obowiązywania Strategii, uwzględniając prognozę na rok 2016, Fundusz będzie dysponował aktywami netto w wysokości około 154,3 mln zł, z tego 122 mln zł to należności z tytułu udzielonych pożyczek, a 24 mln zł to dyspozycyjne środki finansowe. Z uwagi na uzyskiwanie coraz mniejszych przychodów przewiduje się, że na koniec 2020 roku fundusz własny utrzymany zostanie na obecnym poziomie. W związku z dużym zaangażowaniem środków finansowych w latach 2013-2015 w pożyczkowe finansowanie zadań, uwzględniając prognozy na rok 2016 oraz szacunki na lata 2017-2020, nastąpi mniejszy niż w latach poprzednich wzrost należności z tytułu udzielonych pożyczek. W przypadku zgłoszenia przez beneficjentów większego zapotrzebowania na środki finansowane konieczne będzie poszukiwanie nowych źródeł wsparcia finansowego poprzez współpracę z NFOŚiGW, wykorzystując oferowane programy. Przy uwzględnieniu planowanych wpływów z tytułu opłat i kar oraz innych (zwrot rat pożyczek, oprocentowanie, odsetki od lokat oraz pozostałych) Fundusz może przeznaczyć na pożyczki i wsparcie dotacyjne w okresie 2017-2020 środki finansowe wg poniższego zestawienia:

Tab. 2

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w latach 2017-2021 ze środków własnych (w mln zł)

Forma wsparcia / dziedzina		2013 -2015 z prognozą na 2016 r.	Prognoza 2017-2020
1	Działalność pożyczkowa ze środków własnych razem, z tego:	157,65	80,00
1.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	120,24	32,00
1.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	8,00	12,00
1.3	Ochrona atmosfery	21,76	28,00
1.4	Ochrona różnorodności biologicznej i pozostałe	7,65	8,00
2	Działalność dotacyjna ze środków własnych razem z tego:	36,39	30,20
2.1	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	20,47	9,06
2.2	Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi	3,93	4,53
2.3	Ochrona atmosfery	0,05	4,53
2.4	Ochrona różnorodności biologicznej i pozostałe	11,94	12,08

Wskazane powyżej dane wskazują na następujące tendencje:

- spadek wsparcia ze środków własnych w perspektywie 2017-2020 o 43,2% w porównaniu do przewidywanego wykonania w latach 2013-2016 (z kwoty 194,04 mln zł do kwoty 110,2 mln zł),
- utrzymanie w strukturze finansowania Funduszu przewagi wspierania finansowego zwrotnego (pożyczkowego), które stanowiło w latach 2013-2016 – 81,25% wypłat - prognoza na lata 2017-2020 – 72,6%,
- zmiany struktury dziedzinowej finansowania ochrony środowiska skutkujące spadkiem udziału finansowania Ochrony i zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnej wynikają z planowanych zmian prawa wodnego.
- jakiegokolwiek zwiększenie finansowania poza prognozowane kwoty możliwe będzie jedynie w oparciu o środki pozyskane w ramach współpracy z NFOŚiGW.

W „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019” roku oszacowano koszty wykonania zaplanowanych w tym programie działań. Wszystkie zadania wyznaczone do realizacji w Programie mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia poprawy stanu środowiska w województwie lubuskim, a ich realizacja determinowana jest przez środki finansowe. Oszacowane koszty Programu na realizację komponentów dotyczących: zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony przed hałasem, ochrony powierzchni ziemi oraz edukacji ekologicznej wynoszą około 3.991 mln zł.

Tab. 3

Zestawienie szacunkowych kosztów realizacji poszczególnych komponentów środowiskowych wraz z kosztami wdrażania i monitorowania realizacji Programu i środowiska w latach 2012-2015 ⁴

Lp.	Priorytet środowiskowy	Koszt (w mln zł)
1	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	0,4 oraz w ramach zadań własnych
2	Gospodarka wodna	2.102 oraz wg budżetów jednostek realizujących
3	Gospodarka odpadami	1.021 oraz wg zadań własnych i kontrolnych
4	Ochrona przyrody i krajobrazu	14 oraz wg budżetu
5	Ochrona przed hałasem	811 oraz w ramach działalności
6	Degradacja powierzchni ziemi i gleb	38 oraz w ramach bieżącej działalności
7	Edukacja ekologiczna	4

Należy dodać, że w Programie przewiduje się, że nakłady na realizację inwestycji w zakresie ochrony środowiska w długofalowej perspektywie będą wzrastały.

Porównując szacowaną kwotę potrzeb w stosunku do możliwości finansowych Funduszu w latach 2013-2016, a także w okresie objętym niniejszą Strategią, należy podkreślić, że ze środków własnych Funduszu finansowany będzie stosunkowo nieduży zakres planowanych działań. Niemniej środki Funduszu wykazywane są jako jedno z ważnych źródeł finansowania działań wskazanych w planie operacyjnym Programu dla poszczególnych komponentów środowiska.

Fundusz uczestniczyć będzie jako Instytucja Pośrednicząca we wdrażaniu RPO Lubuskie 2020 w sektorze środowiska obejmującym gospodarkę wodno – ściekową i gospodarkę odpadami, natomiast udział we wdrażaniu POLiS 2014 – 2020 ograniczy się do realizacji zadań określonych w porozumieniu z NFOŚiGW (WFOŚiGW nie są ujęte w systemie wdrażania POLiS 2014 – 2020). Efekty tych działań będą co prawda efektami konkretnych programów, jednakże zasadne jest, mówiąc o działaniach Funduszu, uwzględnianie tego aspektu. Istotnym elementem działania Funduszu będzie także realizacja „Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” oraz współpraca w zakresie wspólnego finansowania zadań na terenie województwa lubuskiego objętych programami dziedzinowymi NFOŚiGW.

⁴ Wyliczenia z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019 przyjętego przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 12 marca 2012 roku

5. REALIZACJA STRATEGII

5.1 Realizacja Strategii w ramach czterech perspektyw.

Realizacja misji i priorytetów Strategii następować będzie w wyniku realizacji działań zgrupowanych w ramach czterech perspektyw. Aby cel generalny był do zrealizowania, musi dokonywać się postęp w każdej z tych perspektyw, a więc – z perspektywy beneficjentów, finansów, procesów wewnętrznych i innowacji. Ponadto poszczególne działania w perspektywach nie są wzajemnie izolowane od siebie - zachodzą między nimi istotne interakcje.

Perspektywa 1 - Finanse

Perspektywa 1 dotyczy podstawowego obszaru, jakim zajmuje się Fundusz, tj. finansowaniem zadań na rzecz środowiska i gospodarki wodnej. Podkreślony jest tutaj także priorytet dla wykorzystania środków dostępnych z UE.

Celem Perspektywy jest maksymalnie skuteczne i efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów finansowych.

Fundusz, realizując zadania kieruje się nie tylko ich opłacalnością, ale głównie interesem publicznym i środowiskowym. Istotnym jest również wykorzystywanie elastycznych form i zasad finansowania, które będą spójne z potrzebami odbiorców, możliwościami finansowymi oraz uwarunkowaniami zewnętrznymi.

W razie zaistnienia potrzeb finansowych, a te uzależnione będą od klientów, Fundusz będzie korzystał ze wsparcia NFOŚiGW w ramach udostępniania środków wojewódzkim funduszom.

Perspektywa 2 - Beneficjenci

Perspektywa 2 dotyczy rozwijania współpracy z beneficjentami, dbałości o transparentne zasady, kryteria i procesy podejmowania decyzji. Działania oparte będą na następujących zasadach: konsultacjach, współpracy oraz odpowiedzialności. W związku ze zmianą oczekiwań społeczeństwa obywatelskiego Fundusz musi, w ramach nowej perspektywy, zachować powyższe zasady, gdyż ma to kluczowe znaczenie dla budowania zaufania, co wpływa na skuteczność prowadzonych działań. Istotne z punktu widzenia Beneficjentów są: efektywna informacja, komunikacja i promocja, dlatego też zakłada się dalszy rozwój w tym zakresie.

Dodatkowo, w ramach tej perspektywy Fundusz będzie podejmował działania mające na celu pełnienie roli tzw. centrum kompetencji. Mając na uwadze, że uwarunkowania zewnętrzne nakładają na Fundusz konieczność wspierania potencjalnych beneficjentów w uzyskaniu dofinansowania, coraz większa część sił i środków będzie przeznaczana na te cele. Działania Funduszu obejmują również działania informacyjno-promocyjne oraz koordynacyjne w budowaniu kompetencji związanych z przygotowaniem rynku na odbiór oferowanego finansowania. Wsparcie ze strony Funduszu będzie również dotyczyć działań o charakterze informacyjno – edukacyjnym odnośnie nowych wyzwań środowiskowych oraz wdrażanych nowych, pro-środowiskowych rozwiązań z danego obszaru.

Perspektywa 3 - Procesy wewnętrzne

W Perspektywie 3 realizowane będą cele ukierunkowane na usprawnienie, ujednolicenie i elastyczne dostosowanie procedur do zoptymalizowanych procesów. Fundusz ma wykonywać

swoje zadania efektywnie, ograniczać bariery administracyjne, usprawniać proces wydatkowania środków, zapewnić dostęp do bieżącej informacji i danych oraz poprawiać komunikację wewnętrzną.

Fundusz uczestniczyć będzie we wspólnych działaniach Funduszy w zakresie podnoszenia kwalifikacji swych pracowników, wykorzystując wiedzę oferowaną przez inne Fundusze w ramach tzw. „kompetencji wiodących”. Szczególną formą aktywności Funduszu w tym zakresie będzie realizacja projektu doradztwa energetycznego, która może przyczynić się do stymulowania popytu na ofertę Funduszu

Perspektywa 4 - Innowacje, wyzwanie, rozwój

W Perspektywie 4 realizowane będą inicjatywy ukierunkowane na kreowanie nowych aktywności i kierunków działania Funduszu oraz odpowiedzi na nowe wyzwania.

Fundusz będzie realizował zadania związane z wdrażaniem zadań związanych z gospodarką wodno – ściekową i odpadową w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020. Możliwa jest realizacja zadań związanych z wykorzystaniem instrumentów finansowych na zadania związane z efektywnością energetyczną i OZE w ramach RPO L-2020.

Fundusz będzie zwiększał aktywność skierowaną na realizację projektów z dziedziny ochrony środowiska poprzez poszerzenie dotychczasowych możliwości wsparcia jednostek samorządu terytorialnego oraz innych grup odbiorców. Działania te skupiać się będą na udostępnieniu środków w ramach nowych programów uwzględniających uwarunkowania regionu, stan środowiska, jak również możliwości finansowe Funduszu.

Realizowane będą działania mające na celu uruchomienie dodatkowego obszaru działalności Funduszu - tworzenia warunków do skutecznego wdrażania finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Fundusz uczestniczyć będzie w „Ogólnopolskim system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, którego celem jest wsparcie projektów przyczyniających się do realizacji pakietu klimatyczno-energetycznego UE 20/20/20. Zadaniem projektu jest zwiększenie świadomości w zakresie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, wsparcie gmin w przygotowaniu i wdrażaniu Planów Gospodarki Niskoemisyjnej⁵ oraz doradztwo w przygotowaniu i wdrażaniu inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.

Fundusz przeprowadzać będzie działania edukacyjne oraz informacyjno – promocyjne skierowane do potencjalnych beneficjentów, jak również do ogółu społeczeństwa. Celem tych działań będzie ukształtowanie właściwych postaw pro-środowiskowych, w tym informowanie o możliwych zagrożeniach ekologicznych, bądź korzyściach ze stosowania rozwiązań pro-ekologicznych.

Celami horyzontalnymi Funduszu realizowanymi w każdym z priorytetów Strategii będą:

- wsparcie realizacji zobowiązań środowiskowych Polski jako członka UE,
- dążenie do wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną,
- stymulowanie "zielonego" (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce m.in. poprzez wspieranie efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii, ekoinnowacyjności, niskoemisyjności gospodarki i społeczeństwa oraz tworzenia warunków do powstawania zielonych miejsc pracy,

⁵ Lub dokumentów im równoważnych

- promowanie zachowań ekologicznych, działań i przedsięwzięć służących zachowaniu bogactwa różnorodności biologicznej,
- działania wspierające ochronę przeciwpowodziową, ochronę przed suszą, systemy ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych.

Cele te są w pełni zgodne z celami horyzontalnymi określonymi we Wspólnej Strategii.

5.2 Współpraca z NFOŚiGW i wojewódzkimi funduszami

Zakres współpracy Funduszu z NFOŚiGW oraz z wojewódzkimi funduszami wynikać będzie przede wszystkim z realizacji Wspólnej Strategii. Fundusz realizować będzie wszystkie zadania przypisane mu w tym dokumencie. Postęp wykonania w/w zadań będzie odzwierciedlony w dokumencie Plan Wdrażania Wspólnej Strategii na poszczególne lata. I tak dla roku 2017 Fundusz będzie uczestniczył w następujących działaniach:

1. Perspektywa - Finanse

- Poszukiwanie nowych form współpracy w obszarze finansowania działań środowiskowych.

2. Perspektywa - Beneficjenci

- Wspólne działania promocyjne Funduszy z elementami edukacji ekologicznej.
- Współudział w działaniach związanych ze wsparciem eksperckim i doradztwem specjalistycznym.

3. Perspektywa - Procesy wewnętrzne

- Udział w pracach nad wypracowaniem jednolitego wzoru list przedsięwzięć priorytetowych.
- Współpraca z NFOŚiGW w zakresie realizacji zadań POIiŚ 2014-2020.

4. Perspektywa - Innowacje, wyzwania, rozwój

- Udział we wdrożeniu metodyki wspólnych mierników w działalności Funduszy.
- Współdziałanie w zakresie wdrażania spójnego, komplementarnego systemu edukacji ekologicznej.
- Współpraca w ramach systemu wsparcia doradczego w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE.

5.3 Przeglądy realizacji Strategii

Zakłada się coroczne składanie informacji Radzie Nadzorczej WFOŚiGW w Zielonej Górze o stopniu realizacji Strategii w okresie do końca I półrocza za rok ubiegły. Równocześnie, w związku z wprowadzeniem na szczeblu Funduszy Planu wdrażania Wspólnej Strategii, w składanej informacji winno być odniesienie do w/w Planu w zakresie informacji o udziale Funduszu w jego realizacji.

Zakłada się, że podstawowymi formami wsparcia będą nadal pożyczki oraz dotacje. Niemniej, ze względu na zmiany w otoczeniu oraz duże zróżnicowanie potrzeb środowiskowych w regionie, nie można wykluczać konieczności stosowania innych form, także instrumentów finansowych, w tym z wykorzystaniem środków UE w ramach RPO-L2020. Ewentualne zmiany winny wynikać z zapisów zawartych w Planach wdrażania.

Ponieważ nadrzędnym celem działania Funduszu jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku, w składanej informacji powinna znaleźć się informacja o dostosowaniu działania do oczekiwań w tym zakresie. Fundusz powinien być gotowy do elastycznych zmian związanych z zasadami i formami dofinansowania zadań w zależności od zmieniających się potrzeb, w tym również do przesunięć planowanych środków między poszczególnymi priorytetami.

Przewodniczący Rady Nadzorczej
Leszek KARSKI